

ערישנים יעדן מאנמאן
אונד דאנערסמאן
אונד קאסעס 6 ר
אסעררויך-אונגארן
זאמט צושטעלונג אים
הויך
6 ערשטע-לאדונג 1. 2
האלב-לאדונג 1. 4
ערישנים יעדן מאנמאן
אונד דאנערסמאן
אונד קאסעס 6 ר
אסעררויך-אונגארן
זאמט צושטעלונג אים
הויך
6 ערשטע-לאדונג 1. 2
האלב-לאדונג 1. 4
ערישנים יעדן מאנמאן
אונד דאנערסמאן
אונד קאסעס 6 ר
אסעררויך-אונגארן
זאמט צושטעלונג אים
הויך
6 ערשטע-לאדונג 1. 2
האלב-לאדונג 1. 4

יידישער
פעסטער ללאיד

צייטונג פיר

האנדעל, אינדוסטריע, געווערבע אונד יידישע געזאמט-אינטערעסען

Eigentümer und Redakteur: Julius Dessauer.

Buda-Pest. (Nr. 14.)

פעסטע מאנמאן מיט אדר שני תרל"ה.

Montag 5. April 1876.

רעדאקטאן:
פעסט, קאנינגסגאסע נומ 2
(נארין 6. ארישע הויז)
ווארן בריע פא אונד
געלדענדונגען
צו ארישערען ווערן
א נ א נ צ ע
(בעקאנטמאנונג) אללע
ארט ווערען מיט 10 קר
פיר צילע בערעכענט
פאן פראנטערען און דען
יידישען פעסטער ללאיד
לייט אונד ארעכטע
מיטשעפט קאריערשאפט
דענקארטע אונד פאסט
אנווייזונג יעדען בעלע
ביינע פאן

מיטשטעלונגען אים נאך אונד פערען.

פאם פריהלונגס-יעטער, דער ערסטע אפריל
דיענטע הייר נכט צום זאנענאנטען, אפריל-
שערן, זאנערן צייטע ון אים נאנן ערנסט אונד
שטרענגע או דאסס דיא דירעקטאן דער שטאטס-
האלדונג דיא אונזער מאכטען: דאס און דער
האלדונג פאמאנע-שטרענגע צווישען קא
מיראל-מאדאיינא אונד פאסטע אס 30 מארין
דער פערזאנע אונד לאסטע-קעדה אין פאלע
פאן שטענע-ווערענען איינע-שטעללש ווארדע.

אין פראגעס: יעדען איינע היירע פערמאן
לייט ווישע ווארדע פאן זייט איינער בעקאנטען
הייבן פאמליע און אין איינער ארט וועלמאסער
פראגעס אונטער-ענטען דיא ווישע וואל נאמל
איינע אונטער-ענטען זאן דער פאמליע וועלכער
אין פראגעס זיינען שטייען אפליענט-דערארט
אין איינער נענטע געלאקט האבען דאסס אונד
דערזעלבע נכט נור פיר פאן אונד ערהאלטענע
פרייע-געלדע-פראגעס בערעכענען סוממען, וועל
כע פאן זיינע קונפטען פערמאנע בעזאדלש
ווערען וואלענע פערשטייב, זאנערן דאסס דיא
אום און אין איינער טרויערען שטיינע אין
שטיינע-אונד-פראגעס-שטרענגע ענטלאקטע.
אין וועלכע דער אונטער-האלדונג יינגלע ון פער
פערשטייב און דיא ווישע 10,000 מילדען צו בער
צאדלען פאללש ער נאך ערהאלטער גראס-האלדונג
קייט דאס הייראסטע-שטרענגע צוירקע-האלדונג
וואלען אום אפגעשליסען שטארקאל צו פרייע-
דען וואלען דיא פאמליע היירע אונטער-ענטען
הויך פערמאנע איינער היירען אונטער-ענטען
פערמאנע-אום פערמאנע-אונטער-ענטען
שטיינען אללין נאכדעם דיא דאס יעדען אום
גלייכע-שטרענגע ענטלאקטען צוירקע-ווען, זאן בלעב
דער פאמליע קיין אונטער-ענטען אום דען
העכטע-ווען צו בערענגען.

צויר בלדונג דער פרייען, דער מיטשער
ט ר ע פ א ר ט כעאכטייט אום קאמפערען
הערבסט אין פעסט אין פרייע-האלדונגס-פעמאנא-
צו ערהאלטען אונד האט און בערייט דיא צו ער-
אפגעשליסען לאקאליטען פיר איינע הארערע
שטאטס-טאכטער-ווען אין אונטער-ענטען.
(עווארד הארן) דער יעצטיגע שטאטס-עיק-
העטאר האט ביים נאנע-האלדונג ווארע איינע הוי-
זען אונטער-ענטען זומינד בלום דיא נעפאטערשאפט
שטעללע אונטער-ענטען. - (פערלייבט שאן אים
העם היירע ווייל דער איינשטאליע פרייע-
לאנגע לאנגע נכט היירע מצוה ביירואהונג
קאנטען) -

אין פאליטישער-דער שטייער, און דער
בעסטע שטייער קאן אפט אין שלעכטער פאליטי-
קער ווי אבער אין פאליטיקער אום ער אימער-
יארדאן מ ו ס ל י א האטע אין סאלאק מער-
הערע יארדע דיא ערלע שטייער-קונסט בערענגען
אונד צא אס 4. א פערזאנע דיא נאך פערען אום
הערע ווישע שטרענגע אונד נאדלע מער שטאטס
צויר טראכטע-נעבען צו קאנטען, און דער היירע
קאס ער אין דיא צו א נ י ע ר טראדרא (אום
שטארקאל-דער קאמפערען) אונד נעראכטע, היירע
פאן דען היירע דעם טאנעס איינער-ווען, אין דער

הערען האבע מיט זאנער אפגעשליסען ערהאלטען
וואס דיא וואלען נאך שטאטס אונטער וואלען
פאן דערהאלטען ווייט פאן נכט און איינמאל
העלפען קאן נכט איינמאל טרויערען העלפען -
אינע וואלע פאנאפאלטיש ווערען דאס לאנד
נאנן אונד נאך צו היירע רוכטען וועלמאסער
בייראללש.

הערען שטראק קיין צום שטענע שטאטס אונד
שליעט דיא מיטשער מיטשען אפגען ערהאלטען
אך דיא אפגע-צייט נכט דאסס דער שטאטס
הויזאלט פארטאן נכט מער אום שטארקען
געראכטען ווערען יא אדער נין - דארויף ער
ווערעטען מיטשער פעלל דיא רעזערוו האבע
נאנן אפגען געשטראכען דאס העלע דענאר
אבער דיא פאנאנלע אום היירען אום

נאכדעם קאלמאן טיטא דאס ווארט
געפארט ווארדע אונטער-ענטען אונד דיא פאר-
לאנג פיר דיא בערענגען דער שטאטס-אינאנען
ווארדע מיט נאכער מאדראט אונטער-ענטען.

אונטער-ענטען אונטער-ענטען דאס דיא ארטייע
פאלקס-לאסטע נאכדעם דיא פאמאנע דער
פערען פאמליע און דען איינמאל-האלדונג מאנען
פאן דער בערענגען איינער-האלדונג בלייבען
אללין היירע דיא איינער-האלדונג מאקס ווארט
דער היירע אונטער אונטער-ענטען ווארדע דיא דעם
צויר אום א אונד נאכדעם-ענטען געשטאכען
ווארדע

צויר קאנע-ווען דיא קאנע-ווען נאך טרע
פעט ווערען אונד דאלמאטען וועטע אונטער-ענטען
בערענגען ווענען אין פרייע געראכטע שטייט
מינע אונטער-ענטען ונד דיא בערענגען פאן דען
ווארע-ענטען איינער-האלדונג דער בעסטען ווישע אונד
ווארע-האלדונג אונטער-ענטען מאנאכען זאן ווען הייר
דעם קאנע-ווען דער אלעס טרע אום דאס הייר צו
בערענגען אונד ווענען אפער פיר דאס היירע
פאנע-האלדונג ברענגען דער בעל אונד דיא פרייע
ביים צוואנע-האלדונג דעם הייר-קאנע-ווען
ניסעס לאסט ון קום שטייער-דער צוירקע דער
היירע דעם קאנע-ווען נאך דאלמאטען אום דיא
היירע געראכטען מאנאכען צויר מ א
ט ע ר י ע ל ל ע י ע ב ע ב ע ב ע ב ע ב ע ב ע ב ע ב
ד ע ס אן איינער-ווען צו בערענגען אונד וואס נאך
פיר דאס לאנד נאכדעם טרע צויר-האלדונג אונד
איינער-ווען

האט אונד פערזאנל-נאכדעם-ענטען.

(קאנע-ווען ווארע) ווארדע היירע טאנע
הויך אפערט וואנער איינער פרייע און דער
וואנער-ווען מיט בעסטעם ערהאלטען אונטער-
ענטען - פראגעס-האלדונג דער ווישע איינען
טאנען בערענגען ערהאלטען בערענגען ון זאן
אונד מיט בעסטער, דאסס נאך און ווישע ווערען
שטעללען האפער דארויף אין קלייע-ווען
שטאטס דער ביירע יארדאן קונטא, דער און דען
אונטער-ענטען געוואנען אונד ון אלס אונטער-
היירע איינען נאנען פערשטעט האטען.

ווענען איינער-האלדונג אונד איינער-האלדונג

דער היירע בוכהוקקערייא אונד אונטער
בלאטט דעסמאל עטוואס שפעטער ער-
שייענען ווייר אבער פאן נין אן רעזערוו-
סי יעדען מאנמאן אונד דאנער-ענטען צו
האנדען דער פערענגען אפגע-ענטען נע-
לאנגען.

פראנטישע-אונטער-ענטען-אונטער-ענטען

ווי ציינע היירע-ווען אונטער פערענגען
לעווען אן דאס ווי נכט טר אונטער גענעבענעם
פערענגען פערענגען דען היירען פעסטער
ללאיד צויר מ א ל וואנע-ווען צו ליע
פערן ווארדען נעבען געלדען דיא פערענגען
דאסס אונטער איינער-האלדונג בערענגען דארויף
גערייכטע זען ווייר אונטער בלאטט הויך פ א
לייט פיר ווייר געשטעט לייט לייט
א י נ ה א ל ט שטעט צו פערענגען ווי
הויך אונטער-ענטען אונד איינער-האלדונג
ט ע מ י ט ש פ ה י ל ו נ ג ען זא היירע
א ל ל ט י א ל ט נר מאנלע צו מאכען דער
היירע פעסטער ללאיד קאסטע צויר ווי
מ א ל ו א כ ע נ ט ל י י פערענגען ווי
ח 2 האלבו-האלדונג ח 4

דאס ווי דיא זאחל דער אפגע-ווען
נאנען בערענגען קאנען ווערען אונטער פ א
לעווער ענדען אונטער בערענגען לייט
ר ע כ ט ב א ל ד י א צו פערענגען

גלייכע-ווען ווערען היירען היירען וועל
כע אום היירען פערענגען אונטער בלאטט
ה א ל ב י א ה ר י א איינער-האלדונג האבען ער
זוכט דען רעכטע-האלדונג מיטשעלש פאסטאן
ווייזען ערהאלטען איינער-האלדונג אן

דיא רעדאקטאן

אללע דיא היירען היירען פראנטישע
האלטען וועלכע היירע אונטער בלאטט בערענגען
האבען וואו און דיא נאנע-האלדונג ווערען ער-
האלטען פאן אום אום צויר ען דער פ ע ר
ע ה ר ו נ ג גראטע צוירע-ווען איינע אונטער
נאכדעם-האלדונג טיטל ערשיינענע צויר-ענטען:
"אין ווארע צו ווינער צייט"

אום איינער-האלדונג דעם געוואסען און פאלקעס
צויר בערענגען אללער שטייער-האלדונג אונד בער
גרונטען איינע עוון היירע-ווען פערענגען און און
דאלע פערענגען פאן איינע בערענגען טרע
לאנגע היירע שטייער-האלדונג אום און איינע אום
לאנגע גראטע איינער-האלדונג געמאכט אונד ווייר נין
אין אללען שפראכען אפגע-ווען ערשיינען.

דיא דערקיינע דער שטאטס-אינאנען.

נאכדעם צוירן אין געוואנענע ערהאלטען
דען טאנע דיא ווענע ערהאלטען שפראך שיי
מאנע שפענגעל ווענע דען פאנאנע-ווען רעיר
נער פערענגען אין קלארעם פראנטישע דיא ער
וואס נכטע בערענגען קאנע פאנאנע-ווען
לילל אונטער-ענטען אונטער-ענטען איינע היירע
פראנע שאן צו אפט איינער-ווען ווארדע דיא דען

טשארדא בעמאדען זיך מערערע נאָסטע אונד בעשפארדען ביים וויין דיא ערליינסטע דעס מא- נעס. דיא לוקסוסטיערן בילדעטען עבען דאס געשפראכטמהעמא. דאס מוסיליא אפאנאנס מיט פארנעהמער צוריקהאלטונג אנהארטע. אינדעס ער ביא יעדע איסקעוונג. דיא זינער פאליטישען איבערזעיונג צווייער וואר. איינע הערצהאפטען שלוקק אים דער ווינלאשע טהאט. ווארויף ער האן זינע בערעוואקט מיט בלאס נענען דא רעוועיונג ציינט. זאנערן ער בראך איד דען שטאב איבער דאס נאנצע פארלאמענט אונד ער לייכטע זיך שלעסלד איד. דיא פערזאן דעס קאָנגס אין אינעהערביעטיגער ווינע אין דען קרוין זינער העדען צו ציעהען. דיא אוועקזענדען קאָמ טאטשאנדרעך. דיא דען פאליטיוערענען שנייער אפאנאנס אין פאלגע זיינעס פאלבארטעס אונד דעס „העררענאָרקעס“ פֿיר איינען דורכרוינענדיען אדפאקאטען העלעטען. צווייטעלען ניכט לאנער. אן דען פֿלעכטען איהרע אפֿשציעללען שטעללען אונד ערקלאַרען דען שנייער אלס אהערלענע פֿאנענען. דען זיא דאן דעס קרימינאלעריכטע איבערלעיערעטען. אין דער שריסספֿעהאנדלונג קאָנן דער אנעקלאַטע זיך ניכט מעהר עראַנינען. דאס אויס צור לאסט געלענטע פֿענעהען בענאן זען צו האבען אונד ליינעט דיא אויסאנען דער אין איד. גענאמטענען בעלאסטונגעצייגען. דער קאָנג ליע עריכטסהאָף פֿעראורטיילט דען אנעקלאַט מען אין אנבעראכט נאהמאטער מילדעיינסס. דיינע צו דרייא מאַטען קערקערס. דער פֿער אויסהייטע מעלדעטע דיא בערזיינען אן.

בלומענלעזע אויס תלמוד אונד מדרש.

אויסצוג אויס דער אבנעהאלטענען העדע פֿ' שמיני פֿאַס ראַבבינער ל. פֿאַללאַק אין פעסט.

וויי לעזען אים הייטיגען וואַכענאכטיגטע דאָס נאָט זיין וואָהלאַלען גענען אַראַמעל הורד איינע פֿלאַמע קונדנאָב דיא פֿאַס היממעל יעדער פֿיהר — וואַנא אש מלפני ד. וועלכע דיא אפֿער שטרקע פֿעריעהרטע דיא זינגען פֿיעטעטער נדב אונד אביהו וואָללען אין איהרעס פֿרידעטיגמעל איד איינע אפֿערדענטס אים פֿיער האַרבדינגען. זיא בראַכטע פֿאַר נאָט א י י פֿ ע מ ד ע ס פֿ י י ר. וועלכע דען אינגען ניכט בעפֿאללען וואָהר. דע היערויף קאָס איין פֿעהרענער פֿיער פֿאַס עיינען אונד פֿעריעהרטע זיא ועלכט. זאָ דאָסס זיא וואַ בידען פֿיעטעטערוואַהען שטאַרבען פֿאַר נאָט! אינווער ווייזען דיטען זינע ארפֿראַטע ליעב טאָדעראַטע דער קינדער אהרן אויף מאַנגע פֿאַכע ווייזע. אויס דעס אינס נאהער צו ערקלאַרען.

וואָללען וויי איינע זעהר הונקלע. איינשלוספֿער. לאַנגענדע שטעללע אינווערער געלעהרטען אינווער בערעכטיגט צו גונדע לענען. וואָהרדך דיעזער שיינע איבשניטט איינליכטענד געמאכט ווער. דען זאָלל.

אין הימלישעם פֿיער! איינע נאָטעספֿלאַמ! מע! שלחתי. ה. אין אש דת — אין פֿיער פֿיר דיא נאָטעספֿעהרע אים עס. וואָראן יענע בענעבענע הייט אויס עראַנינען זאָלל. איינע הימלישע גלח. וועלכע הורד אללע פֿיערען אינווער זעלע דיינגען מיט אונד בעליבטען אונד ערוואַרמען אללע הייטע דעס הערענעס — דיעזער טעמפֿער אויס. וואָרין נאָט וואָהנען אונד האַרנען ווילל פֿאַן דיעזעס הייליגהייטע זאָלל דיא היינע אַטמעס פֿראַמעע אַוואַיפֿעהערלדך לאַדערן — פֿיר נאָט אונד זינע ערהאבענע לעהרע. אש תמיד תוקר על המזבח לא תכבה!

וויא שאַן ערקלאַרען דעס אינווער לעהרער אים מדרש ליקוט. בעצונעהמענד אויף יומא ליג. זענען אן לעהרע. פֿ' י י פֿ ערלייא איינשטאפֿען מיטעטע דאס פֿיער אס נאָטעספֿלאַמ אַבען. ווען עס אלס ערווייטהעטעס אפֿפֿער פֿיער געלטען זאָלל. וואַמשה דברים נאמרו באש של מערכה. א. מיטעט עס ליענענד הווען וויא אין לאַויע (ביצה באר). ב. עס מיטעט העלל אונד קלאַר וויא דיא זאָנע עפֿאָדערשטראַהלען (בדה כחמה). ג. עס מיטעט זינענען אַלייזאם אַנדערשליד זיין (שהיא בה ממש). ד. עס מיטעט דיא קראַפט בעווענען. זאָ פֿיינעס וויא אַלמעס האַלץ צו ער דרייען אונד צו פֿעריעהרען (שאַכילת לחים כבישים אונד ב. דורפֿטע עס קיינען הורד פֿערייטיגען וויאן מעלה עשן —

דעס נאָט אינס אין שרייטע בילד ענטראַל לען. וויא וויי נאָט אין בענייטערוניג אונד ליעבע שטעטע פֿעריעהרען אונד דענען זאָללען. א. צ פֿאַר אללען דיינגען מיט דיא פֿלאַמע דער איינערן בענייטערוניג פֿיר רעליגיאַעס לעבען אים הערענעספֿעמפֿעל הווען. וויא אין לאַויע דער זיך זינער שטאַרען וואָהלאַלען אויס. זאָרלאַן יעדער לאַנערט. טראַגענע אַללען געהאָרען! וויא אין לאַויע. יא מיט לאַויענמטה. מיט לאַויענראַפֿט אינערישטעטערלדך אים נאָטעטערוניג הווען בליי בען! (ברע רבין באר). ניכט אַבער גענען מיט אונד בענענענעשען ערשטאָרענע אונד פֿעהרענע רענד פֿערייטענד מיט ווילדער ראַבערליש אַינ הערפֿאללען (באר ישרף) זאָנערן וויא אין לאַויע קוהן אונד משה. זיכער לאַנערט זינער אַנאָביע ווערליכען שטאַרען זיך בעיאַוסט אללע פֿירכט טראַגענע! נור איהר יודיה. נור דאן ביזט דיא ב. ד. ע. אויף זינער לאַויע. מ. מ. ד. ווען דיא פֿאַן הייבאָנאללען. פֿאַן צאָנק אונד צווייטשפֿאַלט

פֿערינע בלייבסט — בני עלית — ניר דאן קאָנגסט דיא דך עמפֿאהעבען!

דיא צווייטע אינערלאַסליכע איינשטאפֿע דער הייל. בענייטערוניג פֿיר נאָטעספֿעהרע אונד עהרע אַזמ. דאס דיא הערענעספֿעלט קלאַר וויא דיא זאָנע זיין א! גליד דער זאָנע. דיא מיט איהרעס ערשיינען אין יענליכען מאַרנען מיט אהרען אללעס ערלייגענען אונד ערווייטערענען שטראַהלען יעדעס. עוואַלך פֿערייכט אונד אללע נעבעלמייטערן ערשלייעטען מאַכט — זאָ וויא דיא הערענעספֿלאַמע זאָ דיא ליעבע דער נאָטעס פֿירנע וואַהבן צוגאט העמטענע בנדרות. זאָ אים פֿען זיא אַללען איהנען געשטענענווערענען אַינשטאפֿען טראַגען בעטען קאָנגען. נור דאן ווירד איד איהרע קראַפט וויא דיא דער זאָנע נור וואָהר טהאַטט אינווערען אויף דיא מענשהייט אויף דיא בידערליכקייט. (וואַהר לבס ראי שמי שמש צדקה מרדא בכנסיה). וואַהר אַזמ. נאָטפֿלאַב! דען יהוה איינענאָנגען איינע זאָנע דער פֿירער. דעס נלאַנגעס אונד דער אינערקענען אונד דער בינגערל געוועללשאַפט (לחודם היתה אורה ושמה גוי) וואָהרדך אַבער ערלאַנגען וויי דיעזען נאָלונע פֿיררטיג נור אים פֿערייטעטע דעס איינערעכט האַלטענע דעס רעליגיאַען לעבענעס (איהר. ה. תורה). דאָסס בלייבען איד שטעטעס אונד פֿאַרט וואַהרענד אינווער ערלייכענענע פֿלאַמע. (בדה כחמה)

זאָל דיא הייליגע בענייטערוניג פֿיר דאס „אש דת“ איינע לויטערע הימלישע ווייזע זיין. זאָ מיט זיא ניכט נור אין געדאַנקען עהענט ווערען. ניכט נור הורד איינערניגען דעס פֿראַמען וואַינע שטעס נאָט פֿעריעהרען צו וואָללען. זאָנערן דיא מיט אַיין פֿראַמאָליכער ווירקליכקייט. אַיין פֿראַקטישער ווענעטליכער האַנדאָבונג לעדערל בען איבערזעהען! קיין שפֿעקולאַטיפעס ווענעסחוס ווילל דיא רעליגיאַן ערצאָנען וויססען. דאס ווענע טחוס זאָל זינע רעליגיאַען אַדענען הורד רעאַרע אַינאָבינגען צו פֿעראַרבעטן בעשערעכט זיין — זיא הדבֿ אַשר צות ה' ע' ש' י' — דאן ווירד דיא פֿלאַמע איד זיין שיהיה בו ממש!

דאס פֿיער אס נאָטעספֿלאַמ! מיט פֿערינע אין זינער ענפֿעסעטעלדען קראַפט בענענא דאס פֿיינטע פֿרישע וויא דאס טראַקקענע הורד האַלץ שנקלע ערנדישען אונד צינדען! איד מיט היינעווייג אַיף אַנווערע צייט אונד לעבענעספֿעהאַלטיגסעט מיט אַנווערע ליעבע ענטפֿלאַמען העללאַדערט ערנדישען דיא פֿרישע לעבענעספֿאַרטיגע ווענד וויא דאס געשוואַכטע אונד לעבענעספֿידע אַלער! (שתיהא איכילת לחים כבישים) בי האַרם עין השדה — יא ווייט מעהר נאָך אלס דאס אַלער האַבען וויי דיא לעבענעספֿרייטונג דער צארטען אייפֿבל הערען זינער אַנווער איינעמעק צו ריכטען.

צוטיטען ווילל אָדער קאָנן אַיך האַט דער דאָרפֿווע. עבען וויל ער ניכט אים הענטשען וואָהר. ניכט נאָטען ווייטע צו וויי פֿערישטענען דען דיא בענען דיעזע קראַנקייט דער איבערפֿיינערוניג?

עס וואַר עבען דיעזע גליקליכע מיטונג פֿאַן שאַר פֿע אונד האַרמלאַיקייט. דיא זאָ אַנווערשטעהליד צו אַנווערעס ראַנדאר צאָן אויף זיינעס אַנפֿליטן לאַס מאַן זינען שטאַנד דער אָבערע שטיל. נאָטעספֿילד דיא פֿרייאַ העדעט בילדען אַינען. דיא עשוואַ בעשאַרנע שטיין אונד דאס נלאַנגע וואַרען דיא עשוואַ בעשאַרנע שטיין אונד דאס קריצגעשטענע הייספֿראַד נעהאַרשען אַפֿשענאָר דיא ביער אָן וואַהרענד אַיין עוויססעס לאַכעלן אים דיא מינדיקעל אונד דאס עשוואַ צווישענשטעטע קיין אויף דען קויפֿמאַן היינענעט ער וואַר איבערנעס אַינע יענער אינערוועטענען פֿאַללען געשוואַלדען. דיא מאַן אַינפֿער גען זינערט. וויל מאַן זיך ניכט פֿאַר איינעס פֿירכטעס „פֿירכטען“ עס וואַר איינע זאָרלייקייט אים דאס דיכקע וועזען אינעוועס ראַנדארס נערייטעס. דאָסס מאַן אַיין ווענעס בעשטען זיך בלייבאָללס. דיכקע אונד זאָרלאַן וואַהרעטע

פֿאַר צוטיטען מאַכטע דער ראַנדאר אַיין נאָר שטאַפֿט ליכער זינען עוועזען וויין ער האַפטע פֿריהעייט נערייאַ ראַפֿעטע. דיא ער קייט צוואַנגיג יאָר פֿאַרדינע האַפטע זינען פֿרייאַ וואַר אַיין איינער דער הייסען ראַנדאר אַינשטאפֿע ליען דעס לאַנדעס. דען דיא ראַנדארס בילדען אַינע אַיט יידישען לאַנדארעלס אונד הייאַדאָהען עוואַהנליד אונד טעראַיאַנדער. וויל זיא צור בערטייבונג אַדער געשאַפֿטע

שטאַממען לעדוויטיקן אלס אַיין נעאָטעטען. אַומער נען געווענער ניינדעוועטער זיינעס דערן אונד נראַפֿען דער פֿאַכט וואַר שאַן זייט אַנווערליכען צוטיטען אים בע זיטען זינער פֿאַמיליע. ער האַפטע זיך איינער פֿאַן פֿאַ- טער אויף זאָרן פֿעריכטע אונד וואַהרענע אַינער לאַנגען זיידע פֿאַן יאָרען וואַר דאָרויך אַינע זעלבסטשטאַ- דינעס אַנוועסרוס ערשטאָרען. אַינע פֿערייטעיאַ אונד געקעקע אונד וועט נאָך אללעס געהאַרען מאַכטען צוואַר דאס הייסענשאַפֿט אַנווערעס ראַנדארס אַינס אַבער ער בערעיקע דאָבייא נאָך אַינע אויסנערישעטע פֿעלד- ווירטשאַפֿט. וויא דיעס אַיין דער נאָטער דער זאָכע ועלכטע ליענט! זינע אַקקער וואַרען דיא בעסטעשטעללעטען. זינע מאַספֿאַכטען דיא פֿעטשטעטען אונד דיא וואָללען זינער שאַפֿע אַן איינסטען —

מאַן אַררעט עוואַהנליד נאָר יעדער ווען מאַן דעס יודען אַררעט נייאָפֿע אונד האַרמלאַזע עלענעט אַבשעריכט עס אַיזט וואַהר. דער יודע דעס הענטשען (אַלעטערהיילי בער צייט אַיזט זעלטען נאָיף אָדער נאָר האַרמלאַז. זאָ דען שאַר אַיזט קאָנטיג. אונד וויא ליענע אַטענער דע מיטהער שטערן אונד עקקערע ווייטן נאָנגען אַיין איהם נאָנג נאָמע אַוואַיאַנדער. מאַן הייכט דאס ניכט ערשט צו ערקלאַרען דיא אַיזט דער דאָרפֿווע גליקליכען דיאן. דער שטעהט דער נאָטער נאָהער אונד קענטט איהרען רופֿט אונד לעבענעשלאַג! אַבער ער אַיזט אויך פֿלומפֿער אונד וויטלאַזער אלס וויין בידער. אים הענטשען דער ווייטן אַיזט דאָך אַיטער נור אַיין נייטענער שטאַכעל. דער פֿיר בעליידענען געצאָנגען ווירד. דיא מאַן ניכט קאָפֿערליד

דער ראַנדאר (דאָרפֿפֿאַכטער) אונד זינע קינדער.

ראַנדאר! אַיזט דיא עשוואַס פֿערייכענע בערייטונג פֿיר אַררעראַכער דער ראַנדאר אַיזט דער פֿאַכטער אַינער הערשעפֿליכען דאָרפֿשטען אָדער אַינער בראַנטע וויינדענערייא דען ביא אונס צו לאַנגע האַבען דיא „הערששאַפֿען“ דאס רעכט דען גייסט דען זיא ועלכטע ברייזען אונד ברענגען דעם פֿאַלקע אויסצושטעקען אונד איד דיא דאס נאָטירליד ניכט אַיין איינענער פֿערזאָן טוהן קאָנן עען האַבען וויא דען ראַנדאר ערפֿונדען. בלייזאם אַינע מיטשעלפֿערייא דיא פֿיר אַינען בערפֿאַכטליכען פֿאַכט צייט דיא מיטע אַיבער זיך געשט —

עס האַט וואָהר נאָך ווענען זאָ גליקליכע מעשען גענענען. אלס עס אַנווער ראַנדאר וואַר. דיא לייטע. דיא זיך אַס גליקע אַיטער ראַכען מיטען נאָנגען איהן אַיין אַינער אַנוואַנדלונג פֿאַן נוס- מיטהענעס ניר דער ראַשהשילד דעס דאָרפֿעס! ביא דען בייזען היינע ער דער „פֿאַן שמואל“ איינענליד אַבער נאָנג קיין! די שמואל. אַס דיעזען הייאַכטען נאָנגען יעדער לאַז אַינע זאָלכע הערליכקייט. דאָסס עס אונס עוויסס שווער פֿאַללען ווירד. זיא פֿאַר דיא אַינען צו ריקקען! נאָך דער „הערששאַפֿט“ אונד איהרען אַללאַכטיגען געפֿאַכטען נאָב עס אים נאָנגען דאָסע קיינע איינפֿלוס- רייכעטע פֿערזאָן. אלס אַנווער ראַנדאר. זיין הויז וואַר דאס שאַפֿטע. דאס מאַן ווייט אונד בייזס אַיין דער אַינענער פֿיערען קאָנגען. ער זאָ דאָרפֿו וואַ אַיף אַינעס אַנגע